

Gemeente van Christus,

In de afgelopen weken hebben we een aantal keren een gedeelte gelezen uit De rede over de laatste dingen, zoals Mattheüs die heeft overgeleverd.

Marcus doet dat op zijn manier in het 13^e hoofdstuk van zijn evangelie: "De komst van de Mensenzoon". In het gedeelte dat we zojuist hebben gehoord, gaat het over zons- en maansverduistering en sterren die uit de hemel vallen. De hele kosmos, inclusief de aarde zelf lijkt uit elkaar te vallen. Wonderlijke, beangstigende beelden zijn het.

Het deed me denken aan een boek van de grote Amerikaanse theoloog Paul Tillich: "The shaking of the foundations" heet het. Het schudden van de grondvesten...de grondvesten van hemel en aarde.

Een van de preken uit die bundel heeft dezelfde titel. En gaat o.a. over die tekst uit Jesaja die we zojuist hebben gehoord: "De sluizen van de hemel worden geopend, de grondvesten van de aarde beven. De aarde kraakt en barst open, ze schikt en schudt heen en weer, de aarde kantelt en wankelt vervaarlijk."(18b-19)

We moeten deze woorden zeer serieus nemen, zegt Tillich. Ze beschrijven met een visionaire kracht wat een groot deel van de mensheid in onze tijd al hééft ervaren. En wat de gehele mensheid wellicht in de nabije toekomst zál ervaren: hoe de aarde staat te schudden op haar grondvesten.

Tillich doelt dan aan de ene kant op de gruwelen van de 2e wereldoorlog, die nog maar vlak daarvoor was beëindigd. De miljoenen slachtoffers in de concentratiekampen en onder de burgerbevolking. En daarnaast doelt hij op de onvoorstelbare vernietigingskracht van de twee atoombommen die Amerika op Japan heeft laten vallen.

Vanaf die dag blijkt de mens in staat te zijn de gehele aarde te vernietigen.

En hij citeert uit het 24^e hoofdstuk van de grote profeet Jesaja: steden worden in puin achtergelaten. De poorten neergehaald, slechts weinigen zijn overgebleven...de aarde treurt en verwelkt, de wereld verwelkt en kwijnt weg...Tillich zag deze zwarte beelden werkelijkheid worden in zijn tijd.

Wij zien het in onze tijd gebeuren: de beelden uit Gaza en Darfur en Oekraïne. Om de bekendste maar te noemen. De beelden van smeltende ijskappen en kaalgeslagen regenwouden.

Dichter bij huis de verstoring van het leven in de Waddenzee door gasboringen. "Wetenschappelijk onderzoek laat ook minder alarmerende conclusies toe"; aldus de NAM.

Jezus en in zijn spoor Marcus zagen het in hun tijd op hun manier gebeuren, dat schudden van de grondvesten. Deze lezing is eens in de drie jaar vaste prik, op eerste Advent.

Ik realiseerde me afgelopen nog weer eens wat een merkwaardig gebeuren Advent toch is. We zien uit (zeggen we) naar een gebeurtenis die zo'n 2000 jaar geleden is voorgevallen: de geboorte van Jezus Christus. En lezen dan een tekst die gaat over de wéderkomst van diezelfde Jezus, die als we Jezus zelf zouden mogen geloven, al een kleine 2000 jaar geleden had moeten plaatsvinden. "Ik verzeker jullie: deze generatie zal zeker nog niet verdwenen zijn wanneer al die dingen gebeuren." (30)

En ik raak er door de jaren heen steeds meer van overtuigd dat dat ook zo is. En dat het voor élke generatie geldt. Dat elke generatie het ziet gebeuren: die oorlogen en geruchten van oorlogen en vervolging en noem alle ellende maar op. "Het schudden van de grondvesten" manifesteert zich in steeds andere vormen. Het onthutsende en ontluisterende is alleen wel dat het steeds groter en bedreigender wordt. Met een waarschijnlijk niet meer te stoppen klimaatcrisis en een opnieuw dreigende atoomcrisis in onze tijd als dieptepunt.

Maar ik geloof ook dat die wederkomst van alle tijden is. Dat ook die in elke generatie kan worden ervaren. Als je ogen er voor opengaan, tenminste.

Daar heeft Advent alles mee te maken. Met hoe wij kijken. Hoe ontvankelijk wij zijn voor Christus in ons midden. Hij is er al. Maar we zien het niet. Onze ogen zijn blijkbaar niet in staat om zijn Licht, zijn Aanwezigheid op te vangen.

Dat is niet zo verwonderlijk. Onze blik wordt normaal gesproken maar al te gemakkelijk in beslag genomen en verduisterd door alle gebeurtenissen om ons heen. Zeker nu de hele wereld elke dag onze huiskamer binnenkomt. Donkere wolken van geweld van misbruik van de schepping verduisteren de zon, de sterren lijken uit de hemel te vallen, alles staat te schudden op z'n fundamenten.

Dat gevoel, die ervaring kun je ook op veel kleinere schaal, in je persoonlijk leven hebben. Jouw eigen leven staat te schudden op z'n grondvesten. Bij ernstige ziekte. Of het overlijden van iemand die je lief is. Een relatie die al of niet onverwacht stukloopt.

De zon lijkt verduisterd, de sterren uit de hemel gevallen.

Als je je daar helemaal door in beslag laat nemen, zul je geen oog meer hebben, geen ruimte meer hebben om iets van de aanwezigheid van Christus en via hem van God, op te merken.

Onzegbaar is hij ons nabij... niet hoog en breed van ons vandaan...menselijk in ons midden...onzichtbaar voor onze ogen... in alles diep verscholen, in al wat leeft en zich ontvouwt,

Om het maar weer eens met de woorden van dat prachtige lied 275 te zeggen.

De komst, de aanwezigheid van de Mensenzoon dus niet als gebeurtenis in de al dan niet verre toekomst. Maar hier en nu. Als een vermoeden, een intuïtie.....

Aanwezig in de woorden die mensen als Marcus ons hebben overgeleverd, bijvoorbeeld.

Aanwezig zeker ook in mensen die ons wakker schudden. Ons bewust maken van wat er speelt in de wereld om ons heen. Die je wakker willen schudden. Ik denk aan iemand als Jamal Ouariachi, in zijn wekelijkse columns in Trouw. Een schrijver/filosoof als Yuval Noah Harari met zijn 21 lessen voor de 21^e eeuw. Dat zijn geen lessen waar je vrolijk van wordt, integendeel.

Het zou wel eens zó kunnen zijn dat de Allerhoogste, die zich vroeger bediende van die OT-profeten, zich nu van dit soort spreekbuizen bedient.

Seculiere profeten van onze tijd.

Ze brengen geen vrolijke, aangename boodschap. Maar wel een zeer realistische.

Tegelijkertijd vrees ik dat Tillich wel eens gelijk kan hebben als hij zegt dat de mensen graag goed nieuws willen horen. En dat de grote massa luistert naar hen die dát brengen.

Politici spelen daar graag op in, helaas.

Het is aan ieder van ons persoonlijk om wakker te zijn! Kritisch te zijn.

Waakzaam, als die deurwachter, waar Jezus het over heeft.

Die waakzaamheid bestaat onder andere hieruit, denk ik, dat je wordt opgeroepen om de tekenen des tijds goed te lezen. Te verstaan.

En ook in dit verband denk ik weer terug aan hoe in Zenriver, het klooster in Uithuizen, elke dag wordt besloten met anderhalf uur meditatie. En hoe aan het einde van dat derde half uur een monnik op een gong slaat en de anderen toespreekt:

Laat me jullie er met alle respect aan mogen herinneren dat Leven en Dood van het allergrootste belang zijn. De tijd gaat snel voorbij en mogelijkheden gaan verloren. We zouden er allemaal naar moeten streven om te ontwaken. Ontwaak! Neem dit ter harte. Verkwist je leven niet!"

Woorden van Dogen zenji, een van de allergrootste figuren uit de Zentraditie. Woorden die vanuit het midden van de 13^e eeuw tot ons komen. Nog even actueel als 700 jaar geleden.

Wees waakzaam, wees waakzaam, wees waakzaam, - tot 3x toe roept Jezus ons hiertoe op in dit kleine stukje tekst.

Met andere, nieuwe ogen leren zien,- daar gaat het om in Advent. Geloof ik. Ogen die door alles wat deze schepping bedreigt en kapot maakt, heen leren zien.

Vanaf morgen zingen we op Westerhûs tijdens Advent en ook met Kerst elke dag dat kleine, prachtige lied van Oosterhuis:

Wek mijn zachtheid weer. Geef mij terug de ogen van een kind. Dat ik zie wat is.
En mij toevertrouw. En het Licht niet haat.

Over die laatste regel hadden we het, afgelopen donderdag aan tafel. Hoezo: het licht niet haten. Maar dat "haten" zou je kunnen opvatten in OT zin. Zoals in: God had Jacob lief, maar Hij haatte Ezaü. Dat heeft niet zozeer met haat/liefde te maken, maar veeleer met een keuze voor of tegen iets. "Dat ik niet tegen het Licht kies en voor de duisternis", zou je kunnen zeggen. In het vertrouwen dat die duisternis niet het laatste woord heeft. Dat alles wat de aarde in onze dagen op haar grondvesten doet schudden, niet het laatste woord heeft. Maar dat je het kunt zien als "de eerste weeën" van iets nieuws dat op komst is. Zoals Jezus in het vers 8 van dit 13^e hoofdstuk zegt.

Ik geloof dat dat een essentieel onderdeel is van ons geloof: dat we leren met ander ogen te zien. Leren van de vijgenboom, zegt Jezus. Wat het betekent, als je in die dorre takken de eerste kleine knoppen ziet verschijnen. Hoe uit iets dat ten dode opgeschreven leek, nieuw leven voort kan komen. Leer van de bloemen op het veld en de vogels in de lucht, zegt hij elders. "Ik vind mezelf geen gelovig mens", zei iemand afgelopen week tegen me. "maar ik kan me kan me zo mateloos verwonderen als ik in de tuin werk. Als ik zie hoe uit kleine zaadjes prachtige dahlia's tevoorschijn kunnen komen." Zó leren zien. Zó aards. Zó concreet. Leer van het grenzeloze vertrouwen van kleine kinderen. Leer als door hun ogen te zien. Leer van kleine kinderen hoe ze helemaal kunnen opgaan in het moment. Zichzelf verliezen in hun spel.

We begonnen met Paul Tillich. We eindigen ook met hem. Twee citaten uit diezelfde preek:

"Wanneer de aarde oud en versleten zal zijn, naties en culturen zijn verdwenen, dan zal de Eeuwige het gewaad van zijn Oneindigheid verwisselen. Hij is de grondvesting waarop alle grondvestingen zijn gebouwd en die ene grondvesting kan niet worden vernietigd...

...Hoe konden die profeten spreken zoals ze deden? Hoe konden ze die vreselijke beelden van doem en vernietiging schilderen, zonder cynisch of wanhopig te worden?

Dat konden ze omdat ze voorbij het rijk van vernietiging het rijk van het heil ontdekt hadden, Voorbij het vergankelijke iets gezien, vermoed hebben van de Eeuwige."

Ze hebben het Licht niet gehaat.

Amen.